

326. GEVREK-ZÂDE HÂFİZ HASAN (ölm. 1216/1801)

1140/1727'de İstanbul'da doğdu. Hazine, nr. 571'de bir nüshası bulunan *Zubdat al-Kahhâliya fî Taşrîh al-Başariya* adlı eserinde kendisinden "Zâde-i Gevrek-zâde" olarak bahsetmesi sebebiyle çok büyük ihtimal ile Gevrek-zâde Ahmed-i Sâni (bkz. mad)'nin oğludur. Buna mukabil Bursalı Tahir baba adını "Abdullah" olarak verir (bkz. OM, III, 213-214). Medrese eğitiminin yanında tıp eğitimi de aldı. Bu konuda güçlü bir kütüphane kurdu. Hocaları arasında *al-Ķânûn* mütercimi Tokatlı Mustafa (bkz. s. 420-421), Katib-zâde Mehmed Refii (bkz. s. 410-414) ve Hekimbaşı Mehmed Emin (bkz. s. 386-387) efendiler sayılabilir. İlmiye sınıfına mensub olduğu için Mekke-i Mükerrerme payesine kadar yükselmiş, aynı zamanda Süleymaniye Darüşşifası başhekimisi olmuştur. 1183/1769 Rus seferinde ordunun hekimbaşılığına tayin edilmiş, İstanbul'a döndüğünde saray hekimleri arasına alınmıştır. 1200/1786'da Hafız Hayrullah yerine hekimbaşı olmuş, 1203/1789'da Halep kadılığına tayin edilmiş, 1213/1797'de Edirne mollası olmuş, 1216/1801 senesinde ölmüştür. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde Bozcaadalı Hasan Hüsnî Paşa hayratı olan dergahın yanındaki Şerîfi-zâde Mehmed Molla haziresine gömülmüştür. Hasan Efendi, çeşitli konularda çok sayıda kitap kaleme almış yahut tercüme etmiştir. Tıp ile alakalı eserleri şunlardır:

1. Aşl al-Uşûl Tercüme-i Faşl al-Fuşûl (T): اصل الاصول ترجمهء فصل الفصول

İbn Sînâ'nın talebelerinden Abû 'Abdullâh Şarafuddîn Muḥammed al-İlākî'nin *al-Fuşûl fî Kulliyât al-Ṭıbb* adlı meşhur eserinin tercümesidir. al-İlākî bu eseri *al-Ķânûn*'un külliyyât al-ṭıbb adlı birinci kitabından hülasa etmiştir (KZ, s. 1266-1267).

Tercümenin başı: حمد بي حد و ثنائي لا يعد اول تركيب... أما بعد سبب تحرير كتاب و باعث
تزيير اکتتاب بو وجهله عرض كالاي ضمير و والاي نفس تریاق خواص مصير ایدرکه
بوندن اقدم فلاطون حکمت و ارسطو قدرت فیلسوف جهان اطباي دوران دن اولان... ابن
سینا... جنابلرینک تلامیذ ذکا امیدلرندن...

Nüshası:

*İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 4289: talikle 139 yaprak, 13,5x22,3(17,6x7,5) cm. İstinsahı Gevrekzade Hasan Efendi tarafından 19 Rebiülahir 1211'de. yap. 1da Abdülhak Molla'nın temellük kaydı vardır. *İslami Tıp Yazmaları Kataloğu*, s. 335.

2. Şemsiye-i Mansûriye= al-Durrat al-Mansûriyya fî Tarcamat al-Mansûriyya (T):

شمسيهء منصوريه او الدرۃ المنثوریه في ترجمۃ المنصوریه

Abû Mansûr Ḥasan b. Nūḥ al-Ķumrî (ölm. 380/990)'nin, Sāmānîler'den al-Mansur II (916-977) için telif ettiği *al-Ķinā va'l-Munā* adlı kitabının tercümesidir. Kitabın tercümesine 12 Rebiülahir 1208'de başlamış, 15 Muharrem 1209'da tamamlamıştır. Eser hacimli büyük bir kitaptır. İç hastalıkları ve ateşli hastalıklardan bahseder. Giriş kısmında

19 0 0000 0000

MADDE...
SONRA...

Hasan Efendi Gevrekzade

111. AHMED KÂMİL PAŞA AL-BELGRÂDÎ (ölm. 1177/1763)

Belgradlıdır. Defterdar kaleminden yetişti. Divân-ı Hümâyün hâcegânından oldu. 1160/1747'de sipah katibi, ardından tersane emini oldu. 10 Zilkade 1163/12 Kasım 1750'de defterdar şikk-ı evveli olup Rebiülevvel 1164/Ocak 1751'de azledildi. 1165/1752'de süvari mukabelecisi, 1167/1754'de cizye muhasebecisi, 1168/1755'de reisülküttab, 19 Muharrem 1169/26 Kasım 1755'de sadaret kethüdası oldu. Aynı yıl Rebiülevvelinin beşinde vezaretle Selanik valisi, 1172/1759'da Hanya, ardından Bosna valisi, 1173/1760'da Mısır valisi oldu. 1176/1762'de vezirliğe yükseltilerek Resmo valisi oldu. Ardından Hanya valiliğine tayin edildi. Yolda, gemiyle Limni'ye yavaşıldığı sırada 1177 Rebiülahir'inde/1763 Ekim'inde öldü. Divân-ı Hümâyün hâcegânından iken, Sadrazam kethüdalarından Abdullah Efendi'nin isteği üzerine **Risâle-i Esâmi-i Lâle** (T, رساله اسماء لاله) adlı lale, çeşitleri ve yetiştirilmesinden bahseden bir eser kaleme almıştır. Başı:

وقتدر اي قلم ايجادوفن
حمد و تمجيد و سپاسه باشله
کوستره سحر ايله اعجاز سخن
سکا همدم اوله ازهار چمن
حاصل چمنزار خلوص مخصوص و محصول لاله زار بناء عليه خواجهکان ديوانيه نك قليل
البضاعة لرنندن بو عبد حقير پر تقصير يعني بلغراډي احمد كامل بندهلري بر کون ادای مراسم
دامن بوس حضرت صدر اعظمیدن ققول ايله ابو الخير و المعاني کتخدای حضرت صدر
عالي عبدالله افندي حضرتلرينک مجلس شريفلريله مشرف و نادرنده نور مشاهده اولنوب يعني
اوجاق ايچنده حتی و افرکزيده لاله لر و لبران پري و شان اسافيالرله ترتيب و مزین اولنمش
هر بريسني امعان نظرله تماشا و مطالعه دن صکره... مقتضاي طبایع مختلفه يه نظرا اسماء
لاله القاب زریندن تفريق طريق التنزل تسميه و تلقیبه رغبت اولندقدہ اسم و سمی میاننده اولا
وحده مناسبه رعایت ايله فرق و تمیيز طبایع سلیمهء خلاق ذوی العرفانه حواله اولندي...

Nüshaları:

*İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 2707: nesihle 21 yaprak, 21,8x13(15x8) cm, 23 str. İstinsahı H. Cemâziyelâhir 1184 ortalarında.

*Atıf Efendi, nr. 2128: talikle 27 yaprak, 20,6x13,3(15,5x7) cm, 19 str. İstinsahı H. 1184'te.

*Ali Emiri, Tabiiye, nr. 171: rika ile 16 yaprak, 17,5x23,5(11x17,7) cm, muhtelif str. İstinsahı H. XIII. asırda.

Bibliyografya: SO, I, 257.

112. GEVREK-ZÂDE AĦMED-İ ŞÂNĪ B. ĦASAN (ölm. 1178/1764)

Sultan I. Mahmud devri hekimlerinden olan Gevrek-zâde AĦmed-i Şânî b. Ħasân, büyük bir ihtimal Gevrek-zâde Hasan Efendi(ölm. 1216/1801)'nin babasıdır (bu konuda bkz. SO, I, 258; DİA, XVI, 316; Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar, I, 536). SO, I, 258'de cerrâh-ı meşhur olarak vasıflandırılır. 20 Rebiülahir 1178/16 Ekim 1764 tarihinde vefat edip Silivrikapı'da defn edildi. Bu zat Muhammed Mu'min b. Ħusayn al-Tankâbunî'nin *Tuhfat al-Mu'minîn* adlı eserini **Ġunyât al-Muĥaşşilîn fî Tarcamat Tuhfat al-**

082 100

Ahmet Hakkı Turabi

1969 yılında Gümüşhacıköy/Amasya'da doğdu; ilk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 1992 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve aynı yıl Türk Din Müsiki Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak fakülte'deki görevine başladı. 1993-1994 yıllarında Ürdün Üniversitesi'nde Arapça eğitimi aldı ve Arap Müziği üzerinde çalışmalar yaptı. 1996'da *el-Kindî'nin Mûsikî Risâleleri* isimli tezle yüksek lisans; 2002'de *İbn Sînâ'nın Kitâbü's-Şifâ'sında Mûsikî* isimli tezle doktora derecesi aldı (*İbn Sînâ Mûsikî, Litera Yayıncılık, İstanbul 2004*). Diyanet İslâm Ansiklopedisi'nde maddeleri bulunan araştırmacının, ilk dönem İslâm dünyasındaki müzik faaliyetleriyle ilgili yayınları mevcut olup, Fârâbî'nin *Kitâbü'l-Mûsika'l-Kebîr* adlı eseri üzerindeki çalışması devam etmektedir. Halen aynı fakültede görevini sürdürmektedir. Kanun icrâcısı olup, evli ve bir çocuk babasıdır.

GEVREKZÂDE HÂFİZ HASAN EFENDİ ve MÛSİKÎ RİSÂLESİ

İnceleme ve Metin
Ahmet Hakkı TURABİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	141547
Tas. No:	780.13 TUR.G

RAĞBET YAYINLARI

İSTANBUL - 2005

4 - ترجمة زينة المجالس = رسالة الواقعة في زمن
الخلفاء العباسية (ت)

أسعد أفندي رقم 2269 ورقة 36 بخط المؤلف ؛

5 - الدررة المنثورية في ترجمة المنصورية = غاية المنى في
تدبير المرضى = ترجمة الغنى والمنى لأبي منصور حسن
القمرى الطبيب - في الطب (ت)

فاتح رقم 3588 ورقة 96 ، 1211 هـ وهي أفندي رقم
1489 ورقة 167 ، 1209 هـ بخط المؤلف ؛ طاهر آغا
رقم 395 ورقة 78 ، 1253 هـ حاجي محمود رقم
21/6235 ورقة 285-251 ، 1298 هـ علي أموري
طب رقم 249 ورقة 79 ، 1235 هـ رقم 114 ورقة
109 ، 1240 هـ

6 - دستور العمل في تدبير الصحة والعلل (ت)

جامعة إستانبول رقم 4268 ورقة 89 ، 1211 هـ

7 - رسالة في مرض الأسقربوط - في الطب (ت)
أحمد ثالث يكيلر رقم 125 ورقة 2 ؛

8 - رسالة في تززع الدماغ والعطاس والزكام
والنزلة - في الطب (ت)

خزينه رقم 570 ورقة 92 ، 1212 هـ

9 - رسالة في النقرس - في الطب (ت)

جراح باشا رقم 2/451 ورقة 32-17 ، 1241 هـ
خزينه رقم 564 ورقة 28 ، 1216 هـ

10 - الرسالة الموسيقية من الدواء الروحانية (ت)
خزينه رقم 2/571 ورقة 85 فقط ؛

11 - زبدة الكحلية في تشريح البصرية = ترجمة عمدة
الكحلية لصدقة بن إبراهيم المصري - في الطب (ت)
خزينه رقم 571 ورقة 76 ، 1212 هـ

12 - قيافت نامه = ترجمة فراست نامه للشافعي (ت)
جامعة إستانبول رقم 2695 ، 7085 ؛

13 - مجنة الطاعون والوباء - في الطب (ت)

جامعة إستانبول رقم 1299 ورقة 30 ، 1209 هـ

14 - مرشد الألباء في ترجمة سباغوريا (ت)

جامعة إستانبول رقم 7085 ورقة 124 ، 1241 هـ
15 - نتيجة الفكرية في تدبير ولادة البكرية - في
الطب (ت)

جامعة إستانبول رقم 7092 ورقة 142 ، 1209 هـ
بخط المؤلف ؛ حاجي محمود رقم 5547 ورقة 157 ؛
أمانت خزينه سي 1737 ورقة 140 ، 1213 هـ

Hasan Ef. Gönülade
1221 - حسن بن عبد الله (أحمد) الإستانبولي العثماني

الطبيب السلطاني ورئيس الأطباء ، القاضي المؤرخ الضوي
المولوي الجلولي النقشبندي البيرامي ومن موالي الحرميين
المعروف بكورك زاده المتوفى بإستانبول سنة
1801/1216

(أنظر : هدية العارفين 301/1 ؛ عثمانلي مؤلفهري
213/3-214 ؛ تذكرة مشاهير عثمانيه 16/2)

من تصانيفه :

1 - ترجمة الرسالة المباحثة مع علماء إيران في بحث الإمامة
أسعد أفندي رقم 2436 ؛

2 - ترجمة الرسالة اللدنية للغزالي - في التصوف (ت)
خزينه رقم 252 ورقة 31 ، 1211 هـ عثمان أركين
رقم 508 ورقة 29 ، 1212 هـ

3 - ترجمة مناقب العارفين للأفلاكي (ت)
برتو باشا رقم 511 ؛